

Liturgie voor de (online) viering van zondag
3 oktober 2021, 3e van de herfst

Voorganger: ds. Peter van der Schans

Lector: Aty Janzen

Organist: Jan de Geus

Thema: Waar is iedereen?

Bijzonderheden: In deze dienst vieren we het Heilig Avondmaal

Viering beschikbaar om:

10.00 uur op www.kerkdienstgemist.nl

Na de dienst ook beschikbaar op www.pgij.nl

**Protestantse
Kerk**

Protestantse gemeente te IJsselstein

Heeft u iets voor de voorbeden in deze dienst?

Mail het naar E dienen@pgij.nl Dan krijgt het een plekje in deze dienst.

We vieren straks het Heilig Avondmaal. Met kerkgangers in de kerkzaal. En digitaal met jullie thuis verbonden.

We nodigen je graag uit thuis mee te vieren. Je kunt zelf voor brood en wijn zorgen. En dat klaar zetten voor de dienst begint. Op het moment dat we in de kerk breken, uitgieten en delen, kun je dat thuis ook doen. In plaats van wijn kun je natuurlijk ook druivensap of zelfs 'gewoon' water gebruiken. De beelden die via de stream tot bij jullie thuis komen, kunnen dat gemeenschappelijke hopelijk versterken.

- De Paaskaars brandt
- Orgelspel vooraf: Adagio en Trumpet Tune uit Voluntary I opus 5 - John Stanley (1713-1786)
- Welkom door de voorganger

Goede morgen allemaal!

Van hart welkom in deze Avondmaalsdienst!

Jullie die thuis digitaal met ons verbonden zijn.

En al wie hier vanmorgen fysiek aanwezig is!

We maken vanmorgen gebruiken van apparatuur die het **geluid** in de kerkzaal en thuis beter moet overbrengen. Gisteren hebben we het met vrijwilligers getest. En uw ervaringen kunt u na afloop kwijt aan bijvoorbeeld, Richard Visscher.

Het is vandaag ook Israëlzondag.

Eén keer per jaar schenkt de kerk speciaal aandacht aan de verbondenheid met Israël.

Ik gebruik daarom wat meer Joodse uitleg bij ons Bijbelverhaal.

En er zijn twee gebeden die er speciaal aandacht aan schenken. Eentje van een medewerker van Kerk in Actie die in Jeruzalem werkte.

En eentje van Eise Jongsma, sinds jaar en dag in onze gemeente bekend als iemand die steeds weer aandacht vraagt voor deze dingen.

En we lezen uit Johannes 8.

De dichter Gerrit Achterberg heeft daar een mooi gedicht bij geschreven.

Ik draag het voor als opmaat naar Schriftlezing en preek.

En Jezus schreef in 't zand

Jezus schreef met Zijn vinger in het zand.

Hij bukte Zich en schreef in 't zand, wij weten niet wat Hij schreef, Hij was het zelf vergeten, verzonken in de woorden van Zijn hand.

De schriftgeleerden, die Hem aan de tand hadden gevoeld over een vrouw, van hete hartstochten naar een andere man bezeten, de schriftgeleerden stonden aan de kant.

Zondig niet meer, zei Hij, ik oordeel niet. Ga heen en luister, luister naar het lied.

En Hij stond recht. De woorden lieten los van hun figuur en brandden in de bloes

waarmee zij heenging, als een kind zo licht. Zo geestelijk schreef Jezus Zijn gedicht.

Gerrit Achterberg

AAN HET BEGIN

- Toewijding door stil gebed en kort orgelspel: Praeludium Sexti Toni - Elias de Silva, (1665-1732)

- We gaan staan

- Groet en bemoediging

- We zingen (intochtslied): Psalm 91a:1 en 3

- We gaan zitten

- Gebed, besloten met het zingen van *'Heer, ontferm U!'*

Eeuwige HEER, Koning van de wereld, onze Vader in de hemel,

Wij prijzen Uw Naam voor wie U bent:
 vol goedheid, barmhartigheid, liefde en trouw.
 Die heeft U bewezen aan Abraham en door hem ook aan Israël,
 Uw volk, door alle eeuwen heen.

Vandaag, op deze Israëlzondag,
 bidden we als kerk voor het Joodse volk,
 verspreid over heel de wereld.

We bidden voor Israëls leiders:
 voor de huidige regering, de rabbijnen, de mensen in de wetenschap en gezondheidszorg.
 Geef dat ze allen dichtbij U mogen leven,
 het goede mogen zoeken voor alle mensen om hen heen
 en gericht zijn op Uw vrede en gerechtigheid.
 Mogen ze dat ook aan anderen leren.
 Geef hen barmhartigheid voor de armen, de weduwen en wezen en de vreemdelingen in hun land.
 Geef hen oog voor Uw schepping, en moed om daar als goede rentmeesters de moeilijke keuzes in
 te maken die in deze tijd nodig zijn.

We bidden voor de Palestijnse leiders, in en naast Israël: de regeringen in de Westbank en Gaza,
 de imams, Palestijnse wetenschappers en artsen.

Dat ze U mogen dienen en hun Palestijnse volksgenoten mogen leren en leiden op Uw weg van
 liefde en vrede.

We bidden voor alle mensen in de samenleving die zelf of via organisaties naar vrede streven,
 ondanks alle pijn en angst die ze soms voelen vanwege het conflict.

Geef hen volharding en zegen hen.

We bidden speciaal voor de mensen aan Joodse en Palestijnse kant die in Jezus geloven.

Dat ze bruggen mogen bouwen naar elkaar en dat ze door Uw liefde in eenheid, liefde en vrede
 met elkaar mogen leven, om zo een voorbeeld te zijn voor anderen.

Als gelovigen in Nederland belijden we ook onze eigen schuld.

In plaats van een houding van gebed veroordelen we soms zo gemakkelijk,
 staan we niet of te weinig op tegen antisemitisme,
 of vertroebelt onze soms eenzijdige visie het zicht op wat er werkelijk gaande is.

Vergeef ons als we dat deden, Heer.

Leer ons juist genuanceerd en concreet te bidden voor Israël en zijn burens.

Help ons die luisterende en biddende houding te ontwikkelen
 die Jezus had, die ieder mens in liefde en met innerlijke bewogenheid aannam
 en bij God de Vader bracht, zelfs Zijn vijanden.

Leer ons bidden op grond van Uw beloften uit de Bijbel,

leer ons bidden door de Heilige Geest,

en leer ons bidden dat Uw Koninkrijk zal komen.

Geef zo vrede, HEER, aan de Joden en de Arabieren,

aan Jeruzalem, de stad waar Uw tempel stond,

waar Jezus heeft rondgewandeld, is gekruisigd en is opgestaan.

En waar Hij terug zal komen

om ieder die U volgt vanuit dit gebroken bestaan naar het nieuwe Jeruzalem te brengen.

In Zijn naam bidden en zingen we samen:

Heer, ontferm U!

(Marleen van der Louw, oud-uitgezonden medewerker Kerk in Actie in Jeruzalem)

- We zingen een loflied: Psalm 103:1 en 3

DIENST VAN HET WOORD

- Gebed om de opening van het Woord

Voor alle keren
dat we onze deur gesloten hielden,
geen aandacht hadden,
vragen wij:
Geef ons een nieuwe kans,
God.

Voor alle keren
dat we iemand uitsluiten,
buiten onze kring plaatsen,
vragen wij:
Doe ons opnieuw beginnen
God.

Voor alle keren
dat onze woorden onherbergzaam zijn,
hard, minachtend en veroordelend,
vragen wij
Geef ons een nieuwe kans
God.

...

U, groter dan ons hart,
geef ons nieuwe ruimte.
Vernieuw ons hart.
Doe ons opengaan voor elkaar.
Laat uw woord daarom voor ons open gaan.
Hier in de kerk en bij mensen thuis.
In uw naam.
Amen.

(Marinus van den Berg)

- Moment met de kinderen

De tempel van Salomo

Het land Juda is veroverd. De stad is vervallen, de tempel ligt in puin. Die tempel had Salomo gebouwd. Onder het volk staan er personen op die zich door God geroepen voelen om het land en de tempel weer op te bouwen.

Aan de slag:

- Vraag de kinderen of ze weten wat een tempel is.
- Weten de kinderen wie de tempel voor God in Jeruzalem heeft gebouwd?
- Weten ze ook waarom de tempel in Jeruzalem zo ontzettend belangrijk was voor het volk?
- Hoe zag die tempel eruit? Laat de plaat op de beamer aan de kinderen zien.

- Vertel dat deze tempel is verwoest door de Babyloniërs. Ze hebben het land Juda veroverd, de stad en de tempel liggen in puin en veel mensen uit Juda zijn meegenomen naar het land van de Babyloniërs.
- De kinderen horen in de kinderdienst wat er met de verwoeste tempel van Salomo gaat gebeuren.

Na de kinderdienst:

- Vraag de kinderen opnieuw naar voren te komen.
 - Kunnen de kinderen vertellen hoe het kon dat de tempel weer werd opgebouwd?
 - Weten de kinderen hoe deze tweede tempel eruitzag?
- Laat de plaat van de tweede tempel van Salomo zien.

- We zingen met de kinderen: Lied 274
- Als het kan: Het licht wordt door de kinderen meegenomen
- Schriftlezing: Johannes 8:1-11 (NBV)

¹Jezus ging naar de Olijfberg, ²en vroeg in de morgen was hij weer in de tempel. Het hele volk kwam naar hem toe, hij ging zitten en gaf hun onderricht. ³Toen brachten de schriftgeleerden en de farizeeën een vrouw bij hem die op overspel betrapt was. Ze zetten haar in het midden en ⁴zeiden tegen Jezus: ‘Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt toen ze overspel pleegde. ⁵Mozes draagt ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt u daarvan?’ ⁶Dit zeiden ze om hem op de proef te stellen, om te zien of ze hem konden aanklagen. Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond. ⁷Toen ze bleven aandringen, richtte hij zich op en zei: ‘Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen.’ ⁸Hij bukte zich weer en schreef op de grond. ⁹Toen ze dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst, en ze lieten hem alleen, met de vrouw die in het midden stond. ¹⁰Jezus richtte zich op en vroeg haar: ‘Waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?’ ¹¹‘Niemand, heer,’ zei ze. ‘Ik veroordeel u ook niet,’ zei Jezus. ‘Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.’

- We zingen: Lied 834
- Verkondiging

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Waar is iedereen?

Soms is het ergens erg druk. Je gaat even weg. En komt even later weer terug. Je bent alleen of met een enkeling over. Waar is iedereen? Hoe kan dat nou? Net waren er nog allemaal mensen. En nu is het stil.

Het is de situatie aan het einde van het verhaal uit Johannes van vandaag. Jezus blijft alleen achter met een van overspel beschuldigde vrouw. ¹⁰*Jezus richtte zich op en vroeg haar: ‘Waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?’* ¹¹*‘Niemand, heer,’ zei ze.*

Hoe is het zo gekomen, die twee daar alleen?

Schriftgeleerden en Farizeeën brengen een vrouw bij Jezus die betrapt was op overspel. Een heterdaadje.

Er staan in de Bijbel diverse regels en bijbehorende straffen als het om ongeoorloofde seksuele relaties gaat (Exodus 22,16-17, Leviticus 18,6-20 en Deuteronomium 22,22-30). De sanctie van de doodstraf wordt alleen bij drie ervan in Deuteronomium genoemd:

- als een man bij een getrouwde vrouw ligt, moeten beiden sterven (22,22);
- als een man in een stad bij een ondertrouwd meisje ligt, moeten beiden sterven - het meisje omdat ze niet om hulp heeft geroepen en de man omdat hij een andere man onteert (22,23-24);
- als een man in het veld bij een ondertrouwd meisje ligt, moet hij sterven - zij niet, omdat zij niet om hulp kon roepen (22,25-27).

Dat zijn pittige regels. We hebben er in deze tijd moeite mee. Dat is toch veel te hard! Het lijkt wel de Taliban... Over de doodstraf staat iets in Leviticus 20:10 en Deuteronomium 22:22v.. Stenigen wordt daar niet genoemd, maar was het was wel gangbaar. De doodstraf voor zo'n overtreding...

Het wordt er niet beter op als we bedenken dat de man hier volledig buiten beeld is. Waar is de man in kwestie? Hij is toch even schuldig? Blijft buiten schot. De man komt er goed van af, lijkt. De vrouw delft het onderspit. Typisch vanuit een mannelijk perspectief geschreven.

Ik heb geprobeerd informatie te vinden over het hoe en wat.

1. De eerste kanttekening is deze: Werd de doodstraf eigenlijk wel uitgevoerd? Werd er wel zo strak gehandhaafd en werd bij veroordeling de doodstraf ook voltrokken? Is het misschien meer een manier om via angst aan te jagen te bereiken wat je wilt?
2. Twee: Volgens de Thora moet deze vrouw ter dood gebracht worden als er serieus twee getuigen zijn van het overspel. De rabbijnen, de Joodse uitleggers en leermeesters, echter lezen de Bijbel op de door de traditie en Mondelinge Leer geïnspireerde manier. De

rabbijnse traditie staat sceptisch tegenover de doodstraf. De rabbijnen stellen dat een Sanhedrin, een Joodse rechtbank, die eens in de 7 jaar een doodstraf uitspreekt een negatief Sanhedrin is. Sommige rabbijnen gaan verder en wijzen elke doodstraf af. Je moet menselijk met de uitleg van de regels omgaan. En daarom terughoudend met de uitvoer van de doodstraf.

3. Drie: Is het niet meer een casus, een voorbeeld aan de hand waarvan je met elkaar kunt discussiëren hoe of wat te doen. In de rabbijnse traditie die in Jezus' tijd ontstaat, meent men dat morele catastrofes in scène gezet worden om zondaars het goede voorbeeld te geven. De boodschap is dan dat geen zonde zo groot is dat geen omkeer meer mogelijk zou zijn.
4. Daar komt ten vierde bij, dat de Schriftgeleerden en Farizeeën alles er aan doen om Jezus uit te proberen met een strikvraag. Het is een nieuwe testcase van hen in de reeks conflicten met Jezus, om Hem maar te kunnen betrappen en aan te klagen.

Schriftgeleerden en Farizeeën vragen Jezus nadrukkelijk: "Wat vindt JIJ?"

Ze stellen een vraag waarop eigenlijk geen goed antwoord mogelijk is. Als Jezus zegt dat de vrouw niet gestenigd hoeft te worden, zou het lijken alsof hij de Joodse wet verwerpt. Als hij zou zeggen dat ze wel gestenigd moest worden, zou hij oproepen om de Romeinse wet te overtreden: die bepaalde namelijk dat alleen het Romeinse gezag de doodstraf mocht uitspreken. Bovendien zou zo'n uitspraak van Jezus zich lastig laten verbinden met zijn oproep tot naastenliefde en vergeving. Bovendien zou hij dan misschien ook de sympathie van het volk verliezen.

Het is dus een stikvraag, die gesteld wordt om Jezus op de proef te stellen.

Hoe is de reactie van Jezus? Wat zegt hij?

Jezus geeft antwoord van uit de wet zelf! Hij reageert op de vragen van de Schriftgeleerden en Farizeeën met hun eigen wapens. In Deuteronomium staat dat getuigen als eersten moeten stenigen (Deuteronomium 13:10-11, 17:7). Maar er staat ook, dat ze zonder zonden moeten zijn (Deuteronomium 19:16-21). De rabbijnen stellen strenge eisen aan het moreel-ethische gedrag van de getuige. Het zou wat hypocriet zijn als je als getuige een ander ter dood zou kunnen brengen of de aanstichter hiervan zou kunnen zijn, als je zelf niet zuiver bent. Jezus richt zich op en ontwapent alle vijandschap met woorden die onder ons nog de ronde doen als een spreekwoord: 'Laat wie zonder zonden is de eerste steen werpen.'

En dan de reactie van Jezus verder. Hij heeft gesproken. En hij doet wat. Met een indrukwekkende handeling. Hij schrijft met zijn vinger in het zand. Of in de aarde. Of op de grond.

Er zijn door de tijd heen verschillende verklaringen gegeven voor dat indrukwekkende gebaar. Het roept het beeld op van de schepping van de mens – uit de aarde. De mens is nu eenmaal een stoffelijk wezen en daarom feilbaar. Inkeer en verbetering zijn dan de weg die je het beste kunt gaan. En niet het oordeel van de doodstraf.

Of het komt van een tekst uit Jeremia 17:13. Daaruit kun je afleiden, dat op de aarde schrijven een beeld van vergankelijkheid is: 'allen die U verlaten, zullen beschaamd worden; wie afwijken, zullen in de aarde geschreven worden'. Daarmee gaat de zonde voorbij, is uitwisbaar, vergaat weer.

Er zijn nog meer verklaringen mogelijk, maar ik laat het vanwege de lengte hierbij.

Wel nog kort mijn eigen associatie. Ik moest ook denken aan waar ik vorige week de preek mee eindigde. Met de onaantastbaarheid van Jezus. Met zijn onafhankelijkheid. Jezus heeft gesproken en laat zich verder niet beïnvloeden. Het is aan de omstanders om na te denken, om zich te bezinnen, om te beslissen wat ze gaan doen. Soeverein wacht Jezus af.

Intussen zien we het strijdtoneel veranderen. De arena van de strikvraag wordt leeg. Toen ze Jezus hoorden praten over het stenigen en over wie dat dan als eersten moesten doen, kozen ze eieren voor hun geld. ⁹Toen ze dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst, ...

Jezus spreekt de vraagstellers aan op hun mens-zijn. Niemand is volkomen vrij van overtredingen. En hij denkt aan "Heb je naaste lief, hij is als jij." (Leviticus 19,18). Of aan andere teksten. God

laat in de omgang met de mens zijn verbondenheid en erbarmen uitgaan boven het strenge recht. Zo moet ook de mens met zijn medemens in verbondenheid en erbarmen omgaan.

Waar zijn ze? Waar is iedereen?

De Schriftgeleerden en de Farizeeën druipen af, verslagen en monddood. De getuigen en alle anderen zijn weg. Wie zonder zonde is...

“... en ze lieten hem alleen, met de vrouw die in het midden stond.”

De vrouw telt mee. Ze wordt eindelijk ook zelf in het geding betrokken. Jezus kiest voor de vrouw, tegen de officiële vertegenwoordigers van de wet. Hij staat achter het slachtoffer, achter de gediscrimineerde, de underdog.

¹⁰Jezus richtte zich op en vroeg haar: *‘Waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?’* ¹¹*‘Niemand, heer,’ zei ze. ‘Ik veroordeel u ook niet,’ zei Jezus. ‘Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.’*

Wat zou dat een ontspanning en opluchting geven! Wat een bevrijding!

Mensen oordelen zo snel. Niet alleen in de sociale media. Maar ook gewoon, in het spreken over een ander. In de praktijk van alle dag. En de grofste straffen worden bedacht.

Wat zou het helpen: voor je oordeelt en een straf bedenkt, eerst zelf je op je eigen gedrag bezinnen! En hoe kom je er dan vanaf? Wie zonder zonde is ...

Ben jij schoon, zuiver? Nee? Is er niks op je aan te merken? Toch wel? Nou, hou dan je mond. Oordeel niet. Laat los en laat de ander gaan als een kind zo licht.

Amen.

- Meditatief moment: orgelspel: Adagio uit Voluntary VIII opus 5

- We zingen: Lied 377:4, 5 en 6

DIENST VAN DE TAFEL VAN DE HEER

- Gebeden:

dankgebed

voorbeden

Soms hebben we zo snel ons oordeel klaar.

We lijken voor een ander prima te weten wat goed is of fout.

We zoeken naar rechtvaardigheid

en willen dat mensen leren van hun fouten.

En soms vergeten we te kijken naar onszelf.

Goed kijken naar een ander

helpt ons om niet te hoeven kijken naar

wat er bij ons binnen gebeurt.

Help ons te beseffen

dat we samen op weg te zijn

Help ons om in de spiegel te kijken

en een ander aan de hand mee te nemen.

Zodat we samen werken aan Uw koninkrijk.

Eise:

Heer van het Al,

Vader van Abraham,

Moeder van Sara

en alle aartsvaders en aartsmoeders tezamen,

waar ook ter wereld.

Wij komen op deze Israëlzondag

U loven en prijzen –

dat uw aloude volk op het Europese grondgebied gespaard is gebleven,
76 jaar lang na de Europese bevrijding in 1945.

En dát ondanks sluimerend antisemitisme

en de opkomst van populistische partijen in ons land en Duitsland,

en de opkomst van godsdienstfanaten als die van Al Fata of de Kalifaatleden.

We dragen aan u op de steeds kleiner worden de synagoge gemeenten.

Gemeenschappen die kleiner worden net als in onze kerk.

Scheper van hemel en aarde,

in het eerste testament belooft u aan Abraham,

dat alle volken op aarde in hem gezegend zullen worden.

Laat dit voortgang mogen vinden,

ook voor hen die

Abraham Ibrahim noemen

en David Daoud

en Maria Mirjam

en Jezus Isa.

Zegen ons werk in Nes Ammin,

de kibboets in Israël waar

Joden, christenen en moslims

steeds meer begrip voor hun levensovertuiging krijgen.

We denken ook aan de Stichting Sabeel,

die opkomt voor christen en Palestijnen,

van wie het land om zogenaamd militaire redenen

onteigend dreigt te worden.

Laat de uitspraak van het hoger gerechtshof in Jeruzalem

tot uw eer mogen zijn.

Laat recht gedaan worden aan christen-boeren

van wie de olijfbomen met de grond gelijk gemaakt worden.

Laat de leer van Joshua van Nazaret

verwarmen:

de drie nakomelingen van Abraham,

Joden, Christenen en Moslims,

als de drie takken van een boom.

Laat de bloesem verder tot bloei en vruchten komen.

Dat bidden we u voor alle geloofsgemeenschappen in IJsselstein.

Maar ook voor de gehele Ibrahimitische wereldbevolking.

Geef ons een goede werkweek,

gesterkt door het Avondmaal en de zegen straks.

Tussenspel

– stil gebed

- Nodiging

- Delen van de bloemengroeten

- Inzameling van de gaven:

- 1^e collecte: Kerk en Israël
- 2^e collecte: College van Kerkrentmeesters

Het is nu nog alleen aan de uitgang van de kerkzaal mogelijk om uw gaven te delen. Daarnaast kunt u in de kerk en thuis ook digitaal bijdragen. We doen dat in het volle besef van onzekerheden bij gemeenteleden, ook op financieel gebied. Twee manieren om uw bijdrage te doen:

- U kunt uw bijdrage overmaken op de rekening van het College van Diakenen:
NL43 RABO 0159 278 325 t.n.v. Diaconie
Protestantse gemeente IJsselstein
- U kunt bijdragen via deze QR code.

Wij danken u van harte voor uw gift!
Namens het College van Diakenen en het College van Kerkrentmeesters:
Jannie Schimmel en Daniëlle van den Houten.

- Zingen van een geloofsbelijdenis (staande): Lied 344

- Beurtspraak:

v. De harten omhoog naar God!

a. *Als bloemen naar de zon!*

v. Dank de Heer, onze God!

a. *Wij willen God danken!*

Tafelgebed:

v.: U komt onze dank toe,

Heer onze God,

om alles wat Gij voor ons zijt,

een Schepper, een Bevrijder,

Heer boven alle machten,

Herder van mensen,

Vader en Moeder tegelijk,

ons Licht en ons Leven,

namen honderd-uit.

U komt onze dank toe

omdat Gij Liefde zijt:

een God die ons geen lot oplegt,

maar onze lotgevallen deelt,

die ons falen vergeeft

en onze feilen draagt,

die zich ons lijden aantrekt

en zich verheugt in onze vreugden.

Zo hebt Gij U bewezen

en zo vertrouwen wij op U,

ook als uw aangezicht verborgen is,

uw stem niet wordt gehoord
 en uw arm te kort schijnt
 om ons te helpen.
 En met allen die uw Naam hoog houden
 in lief en leed,
 in leven en sterven,
 spreken wij ons voor U uit
 en zingen wij U toe:

We zingen: Lied 413:2 en 3

v.: U komt onze dank toe,
 Heer onze God,
 om Jezus uw Zoon:
 Hij is het Woord
 dat ons uw liefde verklaart,
 Hij is in levenden lijve
 uw ontferming, vergeving, genezing,
 Hij geeft ons een teken
 van wat liefde mag heten,

want Hij heeft in de nacht van de overlevering
 het brood genomen,
 daar de dankzegging over uitgesproken,
 het gebroken en aan zijn discipelen gegeven,
 en gezegd:
 Neemt en eet,
 dit is mijn lichaam dat voor u gegeven wordt,
 doet dit tot mijn gedachtenis.

Zo heeft Hij ook de beker genomen,
 daar de dankzegging over uitgesproken,
 hem rondgegeven
 en gezegd:
 Drinkt allen daaruit,
 deze beker is het nieuwe verbond in mijn bloed
 dat voor u en voor velen vergoten wordt
 tot vergeving van zonden.
 Doet dit, zo dikwijls gij die drinkt,
 tot mijn gedachtenis.
 a.: *Zijn dood gedenken wij,
 zijn opstanding belijden wij,
 zijn toekomst verwachten wij.
 Maranatha. O, Heer, kom!*

- We bidden het Onze Vader

Onze Vader die in de hemelen zijt,
 uw Naam worde geheiligd;
 uw Koninkrijk kome;
 uw wil geschiede
 gelijk in de hemel also ook op aarde.
 Geef ons heden ons dagelijks brood,

en vergeef ons onze schulden,
 gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren,
 en leid ons niet in verzoeking
 maar verlos ons van de boze.
 Want van u is het Koninkrijk
 en de kracht en de heerlijkheid in eeuwigheid.
 Amen.

- We wensen elkaar de vrede van Christus toe
- Uitdelingswoorden

Jezus neemt het **brood** in zijn handen.
 Hij dankt God voor het eten.
 Hij breekt het brood in stukjes
 en deelt het uit.
 Hij zegt:
 "Neem dit brood en eet ervan.
 Het is mijn lichaam.
 Zo geef Ik mijn leven aan jullie."

Dan neemt Hij de beker met **wijn**
 en dankt God.
 Hij geeft de beker door aan zijn leerlingen.
 Hij zegt:
 "Neem deze beker en drink eruit.
 Het is mijn bloed.
 Zo geef Ik mijn leven aan jullie.
 Je zonden worden nu vergeven.
 Je hoort helemaal bij God."

- Gemeenschap van brood en beker. Intussen luisteren we naar orgelspel
- Dankgebed

AAN HET EINDE

- Als er crèche en nevendienst is: Intussen komen de kinderen van de nevendienst terug. Wie dat wil kan de kinderen uit de crèche halen
- We zingen: slotlied (staande): Lied 426
- Uitzending en zegen

De Altijd Nabije zegent en behoedt u;
 de Altijd Nabije doet lichten zijn gelaat over u en is u genadig;
 de Altijd Nabije verheft zijn gelaat over u en geeft aan u vrede.
 (NBG – Numeri 6:24-26)

- We zingen: *Amen, amen, amen!* (Lied 431C)
- Orgelspel: Herr Gott, dich loben alle wir (*mel. ps 134*) - Johann Pachelbel (1653-1706)